

encert de les edicions de *L'afusellat i altres contes* i *Records de la darrera carlinada*, invàlides. Disposem, tanmateix, d'un text fiable (el de l'obra fonamental de l'escriptor: *La punyalada*), una peça clau per a comprendre la gestació de la literatura catalana moderna, que vehicula, a través d'una llengua efectiva i rica, un imaginari viu que encara té vigència.

Maria DASCA BATALLA  
(Universitat de Barcelona)

---

*Bibliografia sobre literatura catalana del segle XIX, 1995-2000. Materials.*

A cura de Josep M. Domingo, Maria Dasca i M. Àngels Verdaguer. Barcelona: Xarxa Temàtica La Renaixença, 2003. 208 p.

---

Fa aproximadament una dècada, l'organisme predecessor de l'actual Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació va estudiar la conveniència d'establir i mantenir contactes permanents entre els investigadors de les diferents universitats de parla catalana per tal de fomentar l'intercanvi d'opinions, evitar la duplicitat de línies

de recerca, planificar futurs temes d'estudi i omplir els possibles buits existents en un determinat camp de recerca. El Departament de Literatura Catalana de la Universitat de Barcelona va demanar de coordinar els investigadors de la literatura catalana del segle XIX amb la creació de la Xarxa Temàtica La Renaixença, petició que li va ser concedida. En l'actualitat, aquesta trama acull prop de 40 estudiosos, pertanyents a les universitats següents: Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Rovira i Virgili, Universitat de Lleida, Universitat de Vic, Universitat de les Illes Balears i Universitat d'Alacant. El Dr. Joaquim Molas va ser-ne el primer coordinador, càrrec que en l'actualitat exerceix el Dr. Pere Farrés.

En les trobades i en els seminaris que s'organitzen per mantenir els contactes entre els membres de la xarxa va sorgir la proposta de crear una bibliografia que recollís, dintre del possible, els estudis referents a la literatura catalana del segle XIX i publicar-ne periòdicament els resultats. Es va creure convenient situar la data d'inici de la bibliografia a l'any 1995, quan van tenir lloc les diferents trobades de «El Segle Romàntic», i tancar el primer repertori a l'any 2000, amb la previsió de continuar actualitzant les dades en nous lliuraments cada dos anys,

---

da». *Avui, Cultura*, 11-III-2004, p. IV; Toni VALL. «La lletra amb cinema entra». *Avui, Especial Sant Jordi*, 23-IV-2004, p. XLII; Lluís BONADA. «La punyalada, neta i polida als 100 anys». *El Temps*, núm. 1069 (7-XII-2004), p. 66-67; i Ramon PLA I ARXÉ. «Edició definitiva de *La punyalada*». *Avui, Cultura*, 13-I-2005, p. X; sobre els *Records de la darrera carlinada*, Francesc SERÉS. «Marià Vayreda. Sense artificio». *El País, Quadern*, 2-I-2003, p. 5; Ferran SÁEZ MATEU. «El carlismo y el karlismo». *La Vanguardia, Culturas*, 28-I-2004, p. 13; i Susanna RAFART. «Estampes diverses». *Avui, Cultura*, 11-III-2004, p. IV; i sobre *L'afusellat i altres narracions*, Francesc SERÉS. «Amunt, amunt, a la muntanya!». *El País, Quadern*, 20-V-2004, p. 7.

fet que no sembla que, en les condicions actuals de finançament i de disponibilitat dels col·laboradors, sigui factible. Els membres de la comissió redactora, Pere Farrés, Manuel Jorba i Josep M. Domingo, van treballar-hi durant dos anys llargs i, finalment, van decidir donar a conèixer els resultats de la recerca, conscients que no s'ajustaven al propòsit inicial, però que, tanmateix, valia la pena de posar aquells materials a l'abast dels estudiosos, malgrat que l'elaboració final del recull presentés mancances evidents. Per a l'obtenció de dades es va demanar la col·laboració dels membres de la Xarxa i així mateix es va consultar la base de dades «Traces», que dirigeix el Dr. Jordi Castellanos. Però la feina final de comprovació i d'ordenació dels materials va anar a càrrec de Josep M. Domingo, Maria Dasca i M. Àngels Verdaguier, que no van escatimar-hi esforços. El resultat és un llibre de 208 pàgines, que presenta un total de 1.306 entrades.

La bibliografia recull: 1) Les edicions de textos literaris entre les dates límit de 1789 i 1898, amb el benentès que també formen part del repertori les obres d'autors que, havent fet les seves principals aportacions dintre del període establert, tenen una producció que supera el límit cronològic com passa, per exemple, amb Àngel Guimerà, Joan Maragall o Santiago Rusiñol. 2) Els estudis sobre qualsevol aspecte literari o sobre material produït entre les dates establertes, considerat amb una visió literària molt més àmplia que no l'actual. Els criteris d'admissió de dades es basen en aspectes lingüístics — la llengua catalana — i geogràfics — la pro-

ducció dels Països Catalans. El repertori s'ha organitzat alfabèticament com un catàleg d'autors i obres anònimes.

Els beneficis que comporta, per als estudiosos del segle XIX, el fet de disposar d'una bibliografia temàtica com aquesta són indubtables. D'entrada, el llibre posa a l'abast de tothom els treballs produïts en els diversos territoris catalans. Moltes vegades els estudis fets per investigadors de les Illes Balears o del País Valencià no arriben a ser coneguts al Principat i, de manera semblant, treballs publicats per estudiosos de Catalunya no coneixen la difusió fora del seu estricte àmbit geogràfic. Els lligams de les universitats d'Alacant i de les Illes Balears amb les universitats de Catalunya han facilitat la circulació de treballs que potser haurien passat desapercebuts més enllà del cercle erudit local.

Un altre dels avantatges del recull és el buidatge sistemàtic tant de publicacions periòdiques cultes, com ara *Serra d'Or*, *Anuari Verdaguier*, *Llengua & Literatura*, *Revista de Catalunya* i *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*, com de les miscel·lànies i actes de congressos. En l'entrada d'aquestes obres col·lectives, el sumari del conjunt hi és detallat i cada una de les col·laboracions disposa també d'entrada independent pel nom de l'autor.

Les entrades proporcionen, a més de les estrictes dades identificatives de l'item — nom de l'autor, títol, publicació, lloc, editorial i any —, altres informacions complementàries de gran utilitat. Així, una abreviatura permet conèixer la tipologia del treball: antologia, catàleg, edició, ressenya, traducció, etc. i les notes informatives al final de l'entrada

relacionen les ressenyes sobre aquella obra, el tema i/o personatges estudiats i altres informacions d'interès.

Els autors, conscients que el recull no havia estat prou elaborat, van aplegar-lo modestament sota el nom de *Materials*. Per això no és adequat formular excessius retrets quant a la presentació formal, però no voldria deixar de fer algunes observacions sobre algun aspecte de la catalogació que, sense cap esforç, hauria millorat visualment el repertori. Els redactors van creure convenient entrar els autors tal com apareixen en les diverses obres recollides, sense unificar-ne el nom. D'aquesta manera, un mateix autor és entrat amb un sol cognom, amb dos, amb la *i* entre cognoms, amb el nom de pila abreviat, sencera... Hauria estat més correcte bibliogràficament i més agradable visualment que s'escollís el nom complet de l'autor, per entrar totes les seves aportacions. I si en mancava alguns dels elements en les portades o encapçalaments dels articles, es podia completar amb la informació entre claudàtors. Un altre dels criteris revisables és l'entrada independent que s'ha donat als diversos volums que formen una mateixa obra. Això obliga a la repetició innecessària d'una sèrie de dades que, introduïdes a l'entrada principal, haurien satisfet el propòsit informatiu i no es repetirien a cada nou volum. Un exemple clar són les entrades 619-628 que recullen els facsimils de la *Lectura Popular* editada per Francesc Matheu a començaments del segle XX.

En previsió de futurs lliurements de la bibliografia o en la possibilitat

d'una revisió del llibre que comentem, caldria fer els possibles per introduir hi referències creuades, del tot necessàries per aprofitar al màxim les informacions del repertori. En la presentació actual, quan una obra té diverses autories, els autors citats en segon o tercer terme no són identificables, si no es coneix quin és l'autor que encapçala la portada. Igualment, la feina dels traductors, editors, prologuistes, passa desapercebuda, ja que només és inclosa en l'entrada general de l'item. I, com que demanar no fa pobre, seria desitjable una mínima classificació per matèries en els futurs repertoris bibliogràfics. Aquests suggeriments per millorar la informació són fruit del desig que el treball començat continuï perquè és una eina de consulta indispensable per als qui ens dediquem a estudiar i recuperar les aportacions literàries que l'oblidat segle XIX va produir.

Una última informació: com que la publicació del recull es va fer en una edició no venal, destinada als membres de la Xarxa Temàtica, no és possible d'obtenir-ne cap exemplar seguint els habituals canals de distribució. Encara que, a fi de donar el màxim de difusió al repertori, es van lliurar exemplars a les principals biblioteques del país, els estudiosos interessats a obtenir-ne un exemplar es poden adreçar al Dr. Pere Farrés del Departament de Literatura Catalana de la Universitat de Barcelona, responsable de la XT La Renaixença.

Carola DURAN TORT  
(Societat Verdaguier)